

versarii nostri tenebras veritati ac luci offundere conantur, neque unquam habuisse, nec habere, aut habere posse unitatem propriam Ecclesie Christi, nisi revertantur ad communionem cum ecclesia romana cum qua per 15 secula in unione fuerunt, prout summopere et ex corde optamus, amore ducti tam illustris nationis in qua sensus religiosus adeo excellit (1).

II. Obj. 1. Sanctitas non deest sectis, quae omnes eo tendunt ut homines a vitiis retrahant et ad virtutem seu sanctitatem informant. 2. Quamvis vero opera bona non requirantur ad formalem justificationem, non excluduntur tamen ut fidei ac justificationis fructus et indices. 3. Nemo porro negaverit sanctas esse ecclesias graecam, russicam et anglicanam, quae plures inter sua membra sanctos enumerant. 4. Id ipsum dicatur de catholicitate, cum protestantes ubique diffusi sint, et missionarios in omnes terrae plagas habeant, quod pariter praestant anglicani et russi. 5. Quamquam nec dissimulandum est actualem diffusionem minime requiri ad Ecclesiam catholicam constituendam; alioquin dicendus fuisset catholicus arianismus, qui seculis IV et V utrumque imperium orientale et occidentale occupavit. 6. Multo vero magis dicenda sunt omnes ecclesiae istae apostolicae; haec enim proprietas ac proinde nota non a longa successorum serie, sed ab apostolica doctrina desumi debet; apostolica porro doctrina ex scriptis apostolicis ediscenda est, potius quam ex hodiernorum pastorum dictis; nec aliter dici potest post tantum temporis intervallum ab apostolorum aetate. Cum vero apostolorum scripta omnibus pateant, illae societates dicenda erunt apostolicae, de quibus, ex collatione doctrinae cum doctrina apostolorum, constiterit integrum purumque Dei verbum conservare, prout de protestantibus ceterisque ecclesiis quae inductam a romana Ecclesia corruptionem sustulerunt, dubitari nequit. 7. Equis enim sanus dicat unius Ecclesiae romanae testimonio standum esse circa conservationem apostolicae doctrinae, cum exploratum sit plerasque ecclesias apostolicas ab apostolorum doctrina defecisse? Ergo.

Resp. ad 1. D. Eo tendunt sectae ut homines retrahant a vitiis et informant ad sanctitatem, qualem

(1) In postremo fasciculo an. 1840 op. periodici inscripti British critic, quodque a protestantibus anglicanis conficitur, assertitur necessitas alterius cujusdam religionis, cum religio ecclesiae anglicanae non sit religio populi: « Quenam autem, inquit, est religio apud nos introducenda? Est illa quae est una, sancta, catholica et apostolica. » Utinam isti homines larvam deponerent, et vel fidem Ecclesiae vere catholicae, nempe Ecclesiae romanae, amplecterentur, vel sibi ab his fidei libris frustra adhibendis temperarent; cum ejusmodi agendi ratio aliud nihil efficere queat, quam populum in indifferentismum dejicere, vel in suis erroribus confirmare! Ast mihi similes videntur illis mulieribus quae venerunt usque ad partum, nec tamen, defectu virium, parere poterunt, de quibus loquitur propheta. Ex una quippe parte, sentiunt necessitatem se conjungendi cum Ecclesia quae sola una, sancta, catholica et apostolica est, quaeque est sola Ecclesia romana; ex altera vero perterrefunt ex vano papismi aut romanismi, ut ita dicam, magico terribulo. Vincat Dei gratia in istorum cordibus. Hoc enim bonorum omnium desiderium ac votum est.

sibi fingunt ac per media quae illam destruunt, C. vere et proprie, N. In primis observamus hoc ipsum professas esse omnes antiquas sectas quarum nulla extitit unquam, quae sibi apparenter saltem non proposuerit homines ad virtutem et sanctitatem informare atque a vitiis abducere (1), quas tamen hodierna sectae uti haereticas et impias execrantur. Deinde animadvertimus unamquamque sectam concipere sanctitatem prout libet, quaeque consistere possit cum propriis cupiditatibus, ut patet ex iis quae superius allata sunt protestantium principis, adeo ut satis ipsis sit Christum apprehendere per fidem, ut magni statim sancti efficiantur, quamvis sint omnibus sceleribus inquinati. Commoda profecto sanctitas. Demum dicimus omnem sanctitatem everti per ferream quam inducunt necessitatem pleraeque saltem protestantium familiae, sive in ordine ad bonum, sive in ordine ad peccatum. Neque illud omittendum est neminem ex catholicis protestantem seu sectarium fieri ut melior evadat, sed semper ut liberius vivat, ita ut quo peiores sunt catholici, magis ad sectas sint propensi; quo autem honestiores sunt sectarii, magis ad catholicismum inclinentur (2). Experientia docet sectas esse veluti cloacam maximam catholicismi in quam pessimi quique demum tanquam faeces delabuntur (3).

Ad 2. Neg. suppositum de ejusmodi justificatione per solam fidem obtinenda, ut suo loco ostendimus: praeterea, ut ex modo dictis constat, impossibile est quodvis bonum opus in adversariorum doctrina ut fructus justificationis, cum per eam destruat omnis verae libertatis notio (4). Quod si hanc admittant, non habetur nisi opus moraliter honestum.

Ad 3. D. Ecclesiae illae plures sanctos recensent ex iis qui floruerunt ante ipsarum schisma ab eccle-

(1) Ita manichaei, donatistae, novatiani, primis ecclesiae seculis; cathari, albigenenses, waldenses aliaeque innumerae prope sectae medio aeo exortae, quae omnes exprobrarunt catholicis malam vivendi rationem, seque puros et perfectos jactabant, adeo ut patres ac theologi debuerint ejusmodi diluere difficultatem. Ceterum quoniam fuerint incorrupti mores istorum, qui se perfectos jactabant, ex historia compertum est.

(2) Cf. Duas epistolas quas hoc de argumento scripsit cl. Maistrius ad quandam matronam protestantem an. 1809. quae prius ineditae, typis deinde vulgatae sunt in Memoiral catholique juin 1854., atque haec quidem prolixo illustrium virorum catalogo qui ex diversis sectis ad Ecclesiam catholicam se receperunt, confirmari possunt. Vid. Demonstratio catholica ex celebr. conversion. cujus articulos ex Revisione catholica exhibent ephemerides Voce della verita, Modena 7. jul. n. 1595. seqq.

(3) Ut plurimum apostatae nostri, quod saepius notavimus, non sunt nisi sacerdotes ac religiosi pessimi, qui castitatis sacri pertasi uxorem ducere malunt. Acer tamen conscientiae stimulus eos perpetuo exagitat, nec pauci sunt qui sub vite exitum palam id fatentur, ac denuo se reconciliant cum Ecclesia quam turpiter deseruerunt ut propriis cupiditatibus morem gererent. Novissimum hujus rei exemplum his diebus praebuit Barnabas Rodriguez sacerdos hispanus, qui in Angliam se receperat; morbo siquidem afflicto et Dei gratia praeventus palinodiam magno doloris sensu cecinit. Cf. smuli delle scienze religiose, vol. 11, num. 52.

(4) Hac de causa Pusey, in epist. cit., accusa Ecclesiam romanam quod tendat ad pelagianismum, quia agnoscit opera quae ope gratiae fiunt etiam ut nostra, seu ut ipse loquitur, opera propria tanquam propria. Attamen concilium Tridentinum vocat ea dona Dei.

sia catholica, C. post schisma, N. Sane ecclesia graeca inter sanctos suos numerat eos omnes qui floruerunt in ecclesia catholica ac propterea rom. pontifici subiecti erant in ejusque communione; eadem ratione se gerit ecclesia russica quae colit ss. Methodium et Cyrillum apostolos suos, aliosque ejusmodi qui adhaeserunt rom. pontifici, quique proinde etiam in Ecclesia romana seu catholica coluntur (1). Demum anglicana ecclesia gloriatur de sanctis qui olim in ecclesiis britannicis floruerunt (2). Verum quis non videat nihil habere commune hos sanctos cum praesenti istarum ecclesiarum apostasia, a qua sancti illi maxime abhorrerunt? Alioquin etiam nestoriani et donatistae de suis potissimum sanctis gloriari.

Ad 4. N. Quaelibet enim secta seorsum sumpta angustis limitibus circumscripta est. Si excipias partem Germaniae Statusque federatos Americae, vix invenies lutheranos. Idem dic de zwinglianis extra Helvetiae tractus, de hugonoticis extra Gallias. Anglicanos et russos schismaticos extra proprii imperii fines frustra quaesieris. Quod vero speciatim attinet ad anglicanos, idcirco ipsi in provinciis foederatis Americae reperiuntur quod his Angli dominati fuerint, neque supersunt nisi reliquiae quae in dies dilabuntur atque deficiunt. Missionarii harum sectarum sunt viatores et mercatores qui in longinquas regiones cum uxore filiisque se conferunt ut negotientur ac interea distribuunt biblia, ut copiosis fruantur proventibus quos percipiunt a societate; id quod suo loco satis ostendimus (in Tract. De vera relig. p. 12, Prop. x).

Ad 5. N. Requiritur enim, juxta dicta, ad catholicitatem constituendam diffusio tum successiva tum actualis una cum identitate doctrinae et communionis. Hanc nobis notionem praebent divina oracula quae ejusmodi diffusionem passim enuntiant. Quare s. Augustinus: « Ipsa est enim, inquit, ecclesia catholica; unde καθολική graece appellatur, quod per totum orbem terrarum diffunditur » (Epist. LII. n. 1), et rursus: « Totum possidet, scribit, quod a viro suo accepit in dotem. Lego tabulas matrimoniales ejus, recitabo. Audite, haeretici, quid scriptum sit: Oportet Christum pati et resurgere a mortuis et praedicari in nomine ejus penitentiam et remissionem peccatorum per omnes gentes. Omnes gentes totus mundus est. Ecclesia totum possidet quod a viro suo accepit in dotem. Quaecumque congregatio cujuslibet haeresis in anglis sedet: concubina est, non matrona..... Cognoscatur una sancta et vera regina catholica, cui regnum Christus tale dedit, quod eam per totum mundum diffundens, ab omni macula et ruga mundans, totam pulchram suo adventu praeparavit » (3). De identitate vero doctrinae testis est Vincenius Li-

(1) Cf. Constanti in Schemato appendicis primae § 2. pag. 5.

(2) Sane ut Palmer evincat ecclesiam anglicanam esse sanctam, provocat ad Sanctos qui in catalogis nostris habentur, quique tempora Angliae catholica illustrarunt.

(3) Serm. IV. De symbolo ad catechumenos II. 15. Si tamen hic sermo genuinus est s. Augustini fetus. Cf. ad monitionem Maurini. edit. in Sermones de Symbolo ad catechumenos. Antiquissimi saltem auctoris est.

rinensis dum praclare scribit: In ipsa item catholica ecclesia magnopere curandum est, ut id teneamus, quod ubique, quod semper, quod ab omnibus creditum est: hoc est etenim vere proprieque catholicum: quod ipsa vis nominis ratioque declarat, quae omnia fere universaliter comprehendit » (4).

Licet vero ariani imperatorum potentia freti longe lateque diffusi ad tempus extiterint, haec, uti ostendit cl. Maran, fuit potius vafrities episcoporum qui catholicorum sedes usurpabant; dum populi interea semper alieni fuerunt ab illa controversia (2). Divisi praeterea erant in plures sectas sibi invicem adversantes. Denique nunquam ita diffusi sunt, ut catholicae Ecclesiae praevalerint. Ea quid s. Athanasius testis ocularis scribat ad imperatorem Jovianum: « Scito, religiosissime Auguste, haec ab omnibus esse praedicata, hancque ipsam fidem patres, qui Nicaea convenerunt, confessos fuisse, eamque suffragio suo comprobare universas totius orbis ecclesias, nempe Hispaniae, Britanniae, Galliae, totius Italiae, Dalmatiae, Daciae, Mysiae, Macedoniae, Graeciaeque et Africae universae, necnon Sardiniae, Cypri, Cretae, Pamphyliae, Lyciae, Isauriae, Aegypti, Lybiae, Ponti, Cappadociae, vicinas quoque nobis necnon Orientis ecclesias, paucis exceptis, qui Arianam haeresim sequuntur » (3).

Ad 6. D. Proprietas et nota catholicitatis ab apostolica doctrina desumi debet per seriem testium conservata, C. ab apostolica doctrina in se solum spectata, N. Alioquin quaelibet secta sibi tribuet doctrinam apostolicam; cum vero saepe contrariae inter se sint, nullus unquam controversiae exitus haberetur. Methodistae contendunt se puram retinere apostolicam doctrinam, idem contendunt quakeri, idem baptistae, idem reliqui omnes. Sequamur igitur necesse est tesseram quam nobis antiquissimi ecclesiae patres tradiderunt ad internoscendam veram apostolicam doctrinam a spuria; porro tesseram hanc in legitima successione ecclesiarum apostolicarum patres constituerunt. Nam 1. Irenaeus ita haereticos sui temporis perstringebat: « Habemus annumerare eos qui ab apostolis instituti sunt episcopi in ecclesia, et successiones eorum usque ad nos » (Lib. III. Cont. Haeres. cap. III); qui deinde rom. pontificum qui a Petro ad suam aetatem floruerunt censum exhi-

(1) Commonit. cap. 2. apud Galland. Biblioth. PP. tom. X.

(2) Divinitas D. N. J. C. manifesta in Scripturis et traditione. lib. II. cap. 6. § 4. ubi « Tota, inquit, res videtur inter sacerdotes transacta, populis interim ab hac peste integris et intactis. Nam plebem occulta et dissimulata impietas nil latebat, apertior et audacior ad iracundiam concitabat; » quod deinde adductis veterum testimoniis lucidissime ostendit.

(3) Επιστολή, διηρημένης Αγγελίας, ότι ταύτην μόνον ἡ σὴν ἐστὶν κληρούμενη, ταύτην δὲ εἰς τὴν Νικαίαν συνέθρονισεν ὁμοῦ ὄντων Πατρῶν, καὶ ταύτην οὐδέποτε τυγχάνουσι κάσαι αἱ πανταχοῦ κατὰ τὸν οὐρανὸν, αἱ κατὰ τὴν Ἰσπανίαν, καὶ Βριτανίαν, καὶ Γαλιλίαν, καὶ τὴν Ἰταλίαν πάσης καὶ Δαλματίας, Δακίας τε καὶ Μυσίας, Μακεδονίας, καὶ πάσης τῆς Ἑλλάδος, καὶ κατὰ τὴν Ἀφρικὴν πάσαν, καὶ Σαρδηνίαν, καὶ Κύπρον, καὶ Κρήτην, Πάρου, Ὀλύμπου τε καὶ Λυκίων, καὶ Ἰσσυρίας, καὶ αἱ κατ' Αἴγυπτον, καὶ τὰς Λιβύας, καὶ Πόντον, καὶ Καππαδοκίαν, καὶ αἱ ἐπισημίον Ἰβήνων, καὶ αἱ κατὰ ἀνατολὰς Ἑλλάδας, κατὰ ὅλην τὴν τῆς Ἀσίας προνομίον. Epist. ad Jovianum. n. 2. ed. Maur. tom. I. p. II. pag. 781.

bet, atque concludit: «Eis qui in ecclesia sunt presbyteris obedire oportet, his qui successionem habent ab apostolis, sicut ostendimus; qui cum episcopatus successione charisma veritatis certum, secundum placitum Patris acceperunt: reliquos vero qui obsistunt a principali successione, et quocumque loco colliguntur, suspectos habere, vel quasi hæreticos, et malæ sententiæ, vel quasi sciendes et elatos, et sibi placentes» (1). Tertullianus pariter eadem ratione hæreticos insectatur: Edant ergo origines ecclesiarum suarum, evolvant ordinem episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille episcopus aliquem ex apostolis, vel apostolicis viris, qui tamen cum apostolis perseveraverit, habuerit auctorem et antecessorem. Hoc enim modo ecclesiæ apostolicæ census suos deferunt: sicut Smyrnæorum ecclesia Polycarpum ab Joanne collocatum refert: sicut Romanorum Clementem a Petro ordinatum itidem: perinde utique et ceteræ exhibent, quos ab apostolis in episcopatum continuatos, apostolici seminis traduces habeant. Confinçant tale aliquid hæretici» (2). Ita s. Optatus (3), s. Augustinus (*Contra epist. Fundam. cap. IV*), alique passim.

Quo principio semel constituto, jam sponte sua concludunt quæ subjiciuntur de doctrina apostolica colligenda ex apostolorum scriptis, de collatione doctrinæ cum doctrina apostolorum, aliæque ejusmodi quibus relabimur in controversiam de Scripturarum interpretatione, de sensu earum traditionali, ac jugi magisterio Ecclesiæ, quæ appositis locis expendimus. Si verum esset quod de ecclesiis protestantium asseritur ac de corruptione inducta a romana Ecclesia, verum pariter fuisset quod gnostici, manichæi, donatistæ aliæque ejusmodi pestes effutiebant, cum et ipsi clamarent se unice veram doctrinam intemeratam servasse, quæ corrupta fuerat ab Ecclesia romana. Nulla vero ratio apparet quare protestantes, russi, anglicani gnostici, manichæi ac donatistæ sub hoc respectu se preferant.

Ad 7. *Resp.*, cum s. Irenæo, Ecclesiæ romanæ testimonio standum esse, «quia semper in ea conservata est ea quæ est ab Apostolis tradita» (*Loc. cit. ex lib. III. cap. III. n. 2*); quæ quidem dignoscitur per nunquam interruptam rom. pontificum a Petro ad nos usque successionem, ut idem s. pater argumentabatur. Deinde dicimus quia sola fundata est super firmam petram quam nunquam vicerunt aut vincunt superbiæ inferorum portæ, ut loquitur s. Augustinus; quæ quidem est ratio quare, ceteris apostolicis ecclesiis ab apostolica doctrina deficientibus, sola steterit Ecclesia romana. «Ad quam necesse est omnem convenire Ecclesiam, id est, omnes qui sunt undique fideles,» ut prosequitur s. Irenæus (*Ibid.*)

(1) Lib. IV. *Cont. hæres.* cap. 26. n. 2. ed. Mass.

(2) Lib. *De præscript.* cap. 52. edit. Rigali.

(3) Lib. II. *Contra Parmen.* pag. 48. edit. Albaspinæ. Paris. 1551.

CAPUT IV. De Ecclesiæ dotibus.

Ecclesiæ origine, institutione et constitutione expensis ac vindicatis, una cum notis ex quibus ipsa a quavis adulterina societate quæ sibi christianæ Ecclesiæ nomen arrogat tuto internosci possit, supere t ut inquiramus quibus dotibus seu prerogativis divinus conditor Christus eandem instruxerit. Hæc autem dotes in eo a proprietatibus essentialibus differunt, quod istæ a rei natura, uti exposuimus, profluunt, illæ quodammodo eidem supervenire concipiuntur.

Præcipuæ vero Ecclesiæ dotes sunt: *indefectibilitas* in existendo, *infallibilitas* in docendo, *auctoritas* in regendo. Ejusmodi porro indefectibilitatem in existentia, infallibilitatem in doctrina, auctoritatem in regimine Christum Ecclesiæ suæ concessisse aut negant prorsus omnes acatholicæ sectæ, aut ita exponunt ut extenuent eas atque comminuant. Cum enim se illis destitui probe norint, nihil non moluntur ut veræ saltem Ecclesiæ easdem eripiant.

Ne autem, cum res adeo gravis agitur, quidpiam in ancipiti relinquatur, et ut lucido, prouti par est, ordine singula disponantur, totum hoc caput in tres articulos partiemur, ut distincte de unaquaque dote disseramus.

ARTICULUS I. De Ecclesiæ indefectibilitate.

Hæc afficit, ut innuimus, Existentiam ecclesiæ a Christo institutæ, ita ut illius vi ea perseveret usque in seculi finem in illa ipsa constitutione seu natura et proprietatibus suis tum internis tum externis in qua primitus existere cepit. Quare cum ex, ortu suo, Ecclesia et anima et corpore, atque utriusque nexu ex quo pendet mutuum commercium, constiterit, ac propterea una individua, sancta, catholica et apostolica, eadem semper perseveret, necesse est ut et eisdem notis semper cognosci possit, et eadem quovis tempore ab omnibus deprehendatur.

Ex hac indefectibilitatis notione inferimus primo: eam distingui tum a visibilitate, tum ab infallibilitate, tum denique a perpetuitate: visibilitas enim exterior tantum Ecclesiæ partem attingit; infallibilitas autem docendi munus; perpetuitas demum nil aliud importat in sui notione nisi nudam durationem, præsciendando ab ejus modo seu statu. Contra vero indefectibilitas dicit identitatem perpetuæ permanentiæ in sua natura.

Inferimus præterea perperam ab acatholicis aut coarctari hanc indefectibilitatem ad visibilitatem; aut in eo constitui, quod nunquam aliqui desituri sint, qui veram fidem profiteantur; aut in eo quod fidei essentialia, ut vocant, nunquam ab Ecclesia sint penitus defutura; aut denique hæc omnia simul ab eis permisceri (1); ex dictis siquidem hæc inter se

(1) Sic, inter ceteros, novissime se gessit J. Newman ex Oxoniensis in op. *Lectures on the prophetic office of the Church*, etc., seu *Lectures circa munus propheticum ecclesiæ spectatum relate ad romanum et protestantismum popularem*; Lond. 1857. ut patet ex his, quæ mox ex eo proferemus.

nequeant perturbari aut immisceri. His præmissis sit,

PROPOSITIO. — *Ecclesia Christi est indefectibilis.*

Etenim, ex vindicatis, ita a Christo instituta Ecclesia est, ut quovis tempore omnibus hominibus per eam suppetent media idonea ad salutem sibi comparandam; talis igitur quovis tempore perseverare debet, ut ab omnibus cognoscatur, et a qualibet secta jugiter secernatur. Jam vero talis non esset Ecclesia, si aliquando posset aliqua ex parte deficere; nam identica amplius non esset; cessaret una esse, sancta, catholica et apostolica, prout ejus natura juxta Christi institutionem postulat, nec amplius exterius præ se ferret notas apostolicitatis quibus ut vera Ecclesia internosci posset: homines proinde possent decipi, dum putarent veram Ecclesiam esse societatem illam, quæ reipsa non est nisi secta seu Satana: synagoga. Destituere eapropter mediis certis ac idoneis quibus, in negotio omnium maximo, sibi possent tuto prospicere. Quæ omnia absona sunt et contra finem quem Christus in Ecclesia condenda sibi præstituit.

Hinc cernimus Christum promissiones suas non ad certum tempus coarctasse, sed extendisse usque ad mundi exitum. Sane, Matth. XVI., indefinite de Ecclesia sua pronuntiat: «Et portæ inferi non prævalent adversus eam;» et ibid. XXVIII.: «Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, usque ad consummationem sæculi,» ut alia loca præteream non minus aperta et decretoria (1). Hæc porro omnia falsa essent si, ex aliqua sua parte, posset Ecclesia aliquando deficere, et aliter se habere ab eo statu ac natura in qua semel instituta est.

Quod magis adhuc elucet ex duplici analogia juxta quam vidimus Christum voluisse instituere Ecclesiam suam, ad modum scilicet individui jugiter viventis, seu personæ moralis; et ad modum, ut nonnullis placet, divinæ incarnationis per quam Christus ipse jugiter vivere pergat et operari in Ecclesia sua, ac per eam se hominibus manifestare. Hæc autem includunt ideam indefectibilitatis.

Demum factum ipsum perpetuæ permanentiæ Christi Ecclesiæ, scilicet Ecclesiæ catholicæ, cujusmodi perhibent omnia antiquitatis ecclesiasticæ documenta, nec non presens ejusdem status post tot sæcula perseverans, ineluctabili prorsus ratione confirmat indefectibilitatis a nobis assertæ prerogativa Christi Ecclesiam instructam esse (2).

DIFFICULTATES. *Obj.* Quæ a catholicis proferuntur ad indefectibilitatem Ecclesiæ adstruendam nihili prorsus pendenda sunt. Etenim 1. quamvis vera Ecclesia deficeret vel ex toto vel ex aliqua sua parte,

(1) Cf. Matth. XII, 28. Ephes. IV, 18., etc.

(2) Cf. quæ scripsimus in tract. *De vera religione*, p. 1. cap. 4. prop. IV. de perpetua christianæ religionis conservatione juxta Christi vaticinia et promissiones: quam non nisi in Ecclesia catholica seu romana ostendimus sortitam esse plenum exitum suum non obstantibus innumeris pene internis atque externis difficultatibus, ac jugi conspiratione tot ejus adversariorum ad eam, si fieri potuisset, penitus abolendam.

non propterea sequeretur homines omni destitui salutis medio; posset enim Deus supplere mediis internis, possent homines spiritu saltem conjungi cum vera Christi Ecclesia: præsertim cum error est omnino involuntarius et ineluctabilis; tunc enim nocere non potest, ut constat ex hæreticis *materialibus* nuncupatis. 2. Nec quidpiam magis evincunt Christi promissiones; quamvis enim sæpius promiserit Deus in V. T. populum hebraicum fore æternum, seu in perpetuum duraturum, defecit tamen. 3. Ratio est quia, licet promissiones a Deo Ecclesiæ factæ sint perpetuæ, possunt nostræ inobedientiæ vitio limitari; nec desunt 4. exempla divinæ voluntatis *arcone* frustratæ, quia Dei promissa quoad illarum in specie executionem poscunt hominis cooperationem, Deus autem non tenetur miraculis efficere, ut illa nunquam desit. 5. Neque *factum* pro catholicis unitatem subsistere (1). 6. Notum præterea est Basilium, Hieronymum, Bernardum, Ecclesiæ defectionem ætate sua deservisse (2). 7. Notum pariter est concilium Basileense deposuisse Eugenium IV eique suffecisse Felicem V. Eugenius tamen pontificatum gessit, ac reliquos, qui eum secuti sunt rom. pontifices, habuit successores; magna profecto defectio Ecclesiæ habenda hæc est (3). 8. Quis denique ignorat Christi verba, Luc. XVIII, 8: «Filius hominis veniens, putas, inveniet fidem in terra?» Ea item Pauli, II. Thess. II, 3: «Nisi venerit discessio primum, et revelatus fuerit filius peccati?» Quibus aperte prædicatur defectus Ecclesiæ totalis futurus, saltem tempore Antichristi. Ergo.

Resp. N. A. Ad 1. prob. D. Non sequeretur homines omni destitui salutis medio extraordinario, Tr. vel C. Ordinario, N. Jam vero quando Christus condidit Ecclesiam suam, intendit præbere hominibus medium ordinarium, seu potius collectionem mediorum, quibus omnes indiscriminatim uti quovis tempore possent ad salutem sibi comparandam. Si Deus voluisset ope interiorum mediorum nostram operari salutem, nulla fuisset Ecclesiæ instituendæ ratio (4). Mediis internis, tum extraordinaria ratione nobis prospicit Deus, quando nulla alia suppetit via, neque nostra culpa factum est, ut media nobis ordinaria

(1) Ita Newman op. cit. in Lect. VIII, quæ est *De indefectibilitate ecclesiæ catholicæ*, pag. 250. seqq. ubi omnia permiscet atque confundit.

(2) Apud Bellarmin. *De ecclesiæ milit. lib. III. c. 16.*

(3) Ita Calvinus in præfat. *Instit.* ubi prolato hoc argumento, subdit triumphum canens: «Hic deprehensi (catholici) hæreant necesse est... Aut igitur ecclesiæ formam aliter deficiant, aut quotquot sunt, habebuntur a nobis (hæreticis) schismatici, qui scientes volentes ab hæreticis ordinati sunt.»

(4) Hoc argumentum præclare evolvit Frid. Lucas non ita pridem ex quakeris ad religionem catholicam conversus in op. cit. *Reasons for becoming a roman catholic*, seu *Motiva ad religionem catholicam romanam amplectendam*. London, 1850, sect. 13, pag. 81 seqq.